

PROGRAM HVĚZDÁRNY ŽEBRÁK

1. ČTVRTEK V MĚSÍCI

ASTRONOMICKÝ DEN NA HVĚZDÁRNĚ ŽEBRÁK

2. července, 6. srpna, 3. září, 1. října, 5. listopadu, 3. prosince

18:00 hodin – ASTRONOMICKÝ POŘAD PRO DĚTI

kreslený příběh o planetách, promítání noční oblohy s ukázkou zvířátek,
prohlídka kopule s hlavním dalekohledem, indiánská pohádka

(pro velký zájem o tento program doporučujeme rezervaci místa na tel.: 602 530 515)

POZOR – tento program neprobíhá v období letních prázdnin!

ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ DALEKOHLÉDY

v termínu viz výše

LEDEN, ÚNOR, BŘEZEN od 18:00 hodin

DUBEN, KVĚTEN od 20:00 hodin

ČERVEN od 21:30 hodin

ČERVENEC, SRPEN od 21:00 hodin

ZÁŘÍ, ŘÍJEN od 20:00 hodin

LISTOPAD, PROSINEC od 18:00 hodin

vstupné 30,- Kč / děti 10,- Kč / rodinné vstupné 50,- Kč

Jakékoliv další návštěvy Hvězdárny Žebrák lze dohodnout individuálně alespoň dva dny předem telefonicky na čísle 602 530 515 na kterýkoliv den

V případě zájmu o pozorování dalekohledy sbíráme telefonní čísla a zájemcům hromadně posíláme termíny pozorování v době naplnění kapacity pozorovací skupiny a při příznivém počasí.

DALŠÍ INFORMACE NAJDETE

Hvězdárna Žebrák
www.hvezdarnazebrak.cz

ZPRAVODAJ HVĚZDÁRNY ŽEBRÁK

ASTRONOMIE

ROČNÍK XVII.

ČÍSLO 2/2015

ISSN 1211-3050

ZDARMA

Milí čtenáři a příznivci Hvězdárny Žebrák,

první polovina roku 2015 se na Hvězdárně Žebrák vydala mimořádně. Díky městu Žebrák máme novou fasádu! Navštívily nás neuvěřitelné tisíce návštěvníků, a to mj. při příležitosti březnového zatmění Slunce, Žebráckého vandru nebo Dne otevřených dveří při 15. ročníku spanilé jízdy mopedistů. Mimořádného zájmu se ale také dočkaly astronomické dílničky a workshop ve velkém sále Kulturního klubu, promítání noční oblohy spojené s prohlídkou hradu Točnick i přednáška Hvězdy jako hvězdy a povídání o světelném znečištění. A bylo toho samozřejmě mnohem víc. Necelý rok od spuštění monitorování bolidů v projektu Bolidozor jsme se stali jednoznačně nejúspěšnější stanicí v počtu detekcí. Na kontě máme více než 400 000 záznamů a stanice byla modernizována. Účastnili jsme se řady konferencí, vyjžděli jsme za dětmi do škol, začali jsme být velmi aktivní

na webu i sociálních sítích a stali jsme se rovněž staronovými členy Asociace hvězdáren a planetárií. Všem návštěvníkům, ale i městu Žebrák samozřejmě děkujeme za dosavadní mimořádnou přízeň.

V druhém pololetí 2015 připravujeme opět řadu novinek a akcí pro veřejnost a i nadále máme v plánu vylepšovat Hvězdárnu Žebrák i povědomí o ní. Těšit se můžete na naprosto úžasný audiovizuální cestopis astronoma Petra Horálka, letní kino s grilováním, výjezdní astronomický program v Plzni a případně i na tábory, pozorování Perseid, Noc vědců, drakiádu, další unikátní výstavu a mnohé další. Věříme, že i v druhé polovině roku si uděláte čas a naši malou hvězdárnu velkou duchem navštívíte. Rádi vám pak věnujeme i malou pozornost!

Vladislav Slezák

Fotografie z událostí 1. Pololetí 2015:

ASTROINFO – ANEB OBLOHA AKTUÁLNĚ

Časové okamžiky jsou uváděny ve středoevropském čase (SEČ), a to i v době platnosti letního času (SELČ).

ČERVENEC

I na červencové večerní obloze spatříme **Venuši**, **Jupiter** a **Saturn**. Venuše bude pozorovatelná v první polovině měsíce večer nízko nad západním obzorem, nejvyšší jasnosti dosahuje 9. 7. ve 23 hodin (-4,5 mag) a na konci července přestává být pozorovatelná. I Jupiter spatříme v první polovině měsíce večer nízko nad západním obzorem, počátkem měsíce zapadá spolu s Venuší na konci nautického soumraku. Saturn je na obloze po většinu noci kromě rána.

Dne 1. 7. v 9 hodin dojde ke konjunkci **Venuše** s **Jupiterem** (Venuše 0,3° severně). Přiblížení planet bude pozorovatelné v předvečer nízko nad západním obzorem.

Dne 18. 7. večer se bude nízko nad západním obzorem opakovat seskupení **Měsíce**, **Venuše** a **Jupiteru**. Konjunkce Měsíce s Jupiterem nastává v 16 hodin, Měsíc bude 4,7° jižně.

V pondělí 6. 7. ve 21 hodin bude **Země** nejdále od Slunce, a to 152,1 milionu kilometru.

SRPEN

Srpnové večerní obloze bude vévodit **Saturn**, který zde bude z planet docela sám. Planety Merkur, Venuše (dolní konjunkce 15. 8. ve 20 hodin) ani Jupiter (konjunkce se Sluncem 26. 8. ve 23 hodin) nespatříme. **Mars** se vynoří koncem měsíce ráno nízko nad východním obzorem.

Dne 9. 8. v 0 hodin dojde k **zákrytu hvězdy Aldebaran Měsícem**. Výstup Aldebaranu bude pozorovatelný nízko nad východním obzorem.

Perseidy mají maximum 13. 8. v 8 hodin. Průměrná hodinová frekvence v maximu je 100 meteorů. Měsíc krátce před novem nebude pozorování rušit.

ZÁŘÍ

Na večerní obloze zůstává zcela osamocený **Saturn**, který spatříme nad jihozápadním obzorem. Merkur při maximální východní elongaci 4. 9. v 11 je zcela nepozorovatelný. Ranní oblohu zdobí **Venuše**, která v tomto roce dosahuje podruhé nejvyšší jasnosti (-4,5 mag dne 21. 9. ve 24 hodin), dále **Mars**, který se nachází nízko nad východním obzorem a **Jupiter**, který se vynoří ve druhé polovině září na ranní obloze nízko nad východním obzorem a doplní tak dvojici Marsu a Venuše.

Zákryt Aldebaranu Měsícem se odehraje 5. 9. více než hodinu po východu Slunce.

Dne 10. 9. v 7 hodin dojde ke konjunkci Měsíce s Venuší, Měsíc se bude nacházet 2,1° severně. Seskupení **Měsíce**, **Venuše** a **Marsu** spatříme na ranní obloze.

V pátek 25. 9. v 5 hodin bude Mars v konjunkci s Regulem (Mars 0,8° severně). Na ranní obloze tak budeme moci pozorovat **Jupiter**, **Mars** a **Venuši** v blízkosti **Regulu**.

V září dojde ke dvěma zatměním. Dne 13. 9. to bude částečné zatmění Slunce od nás nepozorovatelné a 28. 9. úplné **zatmění Měsíce** viditelné u nás skoro v celém svém průběhu, Měsíc zapadá nedlouho před koncem zatmění.

Časový průběh zatmění:

Vstup Měsíce do polostínu	1 h 12 min
Začátek částečného zatmění	2 h 07 min
Začátek úplného zatmění	3 h 11 min
Střed zatmění	3 h 47 min
Konec úplného zatmění	4 h 23 min
Konec částečného zatmění	5 h 27 min
Východ Slunce	5 h 55 min
Západ Měsíce	6 h 05 min
Výstup Měsíce z polostínu	6 h 23 min

Podzimní rovnodennost nastává 23. 9. v 9 hodin 20 minut.

ŘÍJEN

Na večerní obloze je stále pouze **Saturn**. Spatříme ho v první polovině měsíce večer nízko nad jihozápadním obzorem, zapadá na konci nautického soumraku. Na ranní obloze budou zářit všechny ostatní planety viditelné pouhým okem – **Merkur**, **Venuše**, **Mars** a **Jupiter**. Merkur spatříme od 9. 10. ráno nad východním obzorem, na počátku občanského soumraku bude 7° nad obzorem a jeho jasnost bude 1,0 mag. Nadále bude zjasňovat a stoupat, při maximální západní elongaci 16. 10. v 5 hodin bude jeho jasnost -0,5 mag. V tuto dobu vychází na konci astronomické noci a počátkem občanského soumraku je 11° nad obzorem. Na konci října dosáhne jasnosti -1 mag. Počátkem listopadu jeho viditelnost končí. Venuše se nachází ráno vysoko nad východním obzorem. Při maximální západní elongaci (26. 10. v 8 hodin) vrcholí období nejlepší viditelnosti planety na ranní obloze. Vychází po 2. hodině a na počátku občanského soumraku se nachází 34° nad obzorem, v její blízkosti snadno vyhledáme Mars a Jupiter.

V době od 8. do 11. 10. budeme moci ráno na východě pozorovat seskupení **Měsíce**, **Venuše**, **Marsu**, **Jupiteru** a **Merkuru** v blízkosti hvězdy **Regulus**.

Dne 17. 10. ve 24 hodin nastane těsná konjunkce **Marsu** s **Jupiterem**, Mars se bude nacházet 0,4° severně. V blízkosti bude Venuše. Planety budou pozorovatelné ráno nad východním obzorem.

V neděli 25. 10. ve 21 dojde ke konjunkci **Venuše** s **Jupiterem** (Venuše 1° jižně). Přiblížení obou planet bude pozorovatelné na ranní obloze.

Zákryt Aldebaranu Měsícem pozorovatelný vysoko nad obzorem se odehraje 29. 10. ve 23 hodin.

V neděli 25. 10. končí platnost středoevropského **letního času** (SELČ). V tento den si ve 3 hodiny SELČ vrátíme hodinky zpět na 2 hodiny SEČ.

LISTOPAD

Na listopadové večerní obloze planety bohužel zcela chybí. Ráno můžeme pozorovat **Venuši**, **Mars** a **Jupiter**.

Dne 3. 11. ve 2 hodiny dojde ke konjunkci Venuše s Marsem (Venuše 0,7° jižně). Na ranní obloze budeme moci pozorovat seskupení **Venuše**, **Marsu** a **Jupiteru**, k němuž se v období od 6. do 8. 11. přidá ještě Měsíc. Konjunkce Měsíce s Jupiterem nastává 6. 11. v 16 hodin (Měsíc 3° jižně).

V pondělí 30. 11. ve 3 hodiny bude **Venuše** v konjunkci se **Spicou**. (Venuše 4,2° severně). Planeta bude v blízkosti hvězdy pozorovatelná ráno na jihovýchodě.

Nejjasnější **kometou** roku 2015 by podle stávajících předpovědí měla být dlouhoperiodická kometa C/2013 US10 (Catalina). Přísluním ve vzdálenosti 0,8 AU od Slunce projde 15. 11. a až do průchodu přísluním bude pozorovatelná jen z jižní polokoule. Od nás by poprvé měla být pozorovatelná kolem 25. 11. ráno nízko nad jihovýchodním obzorem na rozhraní souhvězdí Vah a Panny. V té době by se její jasnost mohla pohybovat kolem 5,5 mag.

PROSINEC

Na prosincové večerní obloze spatříme až koncem měsíce nad jihozápadním obzorem **Merkur**. Při maximální východní elongaci, která nastává 29. 12. ve 3 hodiny bude planeta na konci občanského soumraku ve výšce 6° nad jihozápadním obzorem a jeho jasnost bude dosahovat -0,4 mag. **Venuše**, **Mars**, **Jupiter** a **Saturn** jsou na obloze ranní.

Venuši nalezneme nad jihovýchodním obzorem. Na konci roku bude počátkem nautického soumraku 13° nad jihovýchodem a vysoká jasnost -4,1 mag z ní učiní nepřehlédnutelný objekt. V její blízkosti se bude nacházet i Saturn. Jupiter bude v prosinci pozorovatelný ve druhé polovině noci, na konci roku vychází už před 23. hodinou. Jasnost Marsu koncem roku stoupne na 1,2 mag a na počátku nautického soumraku se bude nacházet 30° nad jižním obzorem.

Dne 6. 12. ve 2 hodiny nastane pod naším obzorem těsná konjunkce **Měsíce** s **Marsem** (Měsíc 0,6° jižně).

Dvojici těles spatříme krátce po konjunkci nad východním obzorem.

V předvečer Štědrého dne, 23. 12. ve 20 hodin, budeme moci pozorovat **zákryt Aldebaranu Měsícem**, který se odehraje vysoko nad naším obzorem.

Maximum meteorického roje **Geminidy** má nastat 14. 12. v 19 hodin. Měsíc pár dní po novu nebude pozorování rušit. Maximální hodinová frekvence by měla dosáhnout 120 meteorů za hodinu.

Zimní slunovrat nastává 22. 12. v 5 hodin 47 minut.

Mgr. Lenka Soumarová

PROGRAM HVĚZDÁRNY ŽEBRÁK ČERVENEC – PROSINEC 2015

PROGRAM NA HVĚZDÁRNĚ ŽEBRÁK PROBÍHÁ VŽDY PRVNÍ ČTVRTEK V MĚSÍCI.

PROGRAM PRO DĚTI JE TŘEBA Z DŮVODU ZVYŠENÉHO ZÁJMU PŘEDEM REZERVOVAT. PROGRAM A DALŠÍ SPECIÁLNÍ AKCE NAJDETE NIŽE:

PRÁZDNINY NA HVĚZDÁRNĚ ŽEBRÁK

čtvrtek 2.7. a 6.8. ASTRONOMICKÝ DEN NA HVĚZDÁRNĚ ŽEBRÁK

21:00 hodin – ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ DALEKOHLEDY

pozorování v kopuli hvězdárny probíhá za předpokladu bezoblačné oblohy

čtvrtek 6.8. 21:00 hodin LETNÍ ASTRO KINO

Přijďte si užít léto na Hvězdárnu Žebrák! Teplé meze, možnost grilu a občerstvení a promítání noční oblohy na zadní stěnu budovy hvězdárny a hlavně – atraktivní film podle vašeho výběru. Hlasování přímo na místě!

VSTUP NA TUTO AKCI JE ZDARMA

čtvrtek 13.8. POZOROVÁNÍ METEORICKÉHO ROJE PERSEID

V čase 00:00 – 04:00 vás zveme na speciální pozorování maxima meteorického roje Perseid na Hvězdárně Žebrák. Akce se koná i se speciálním výkladem jen v případě bezoblačné .

HVĚZDY V PRAZDROJI

Letní kino si budete moci užít každou středu i v areálu plzeňského Prazdroje na nádvoří.

A právě Hvězdárna Žebrák připraví pro návštěvníky akce po promítnutí filmu projekci noční oblohy a v případě bezoblačné oblohy také pozorování oblohy astronomickým dalekohledem.

8.7. Samotáři / 15.7. Nedotknutelní / 22.7. Perný den / 29.7. Nespoutaný Django

5.8. Vlk z Wall Street / 12.8. Podraz / 19.8. Rivalové / 26.8. Divoké historky

VSTUP NA TYTO AKCE JE ZDARMA

ZÁŘÍ

čtvrtek 3.9. ASTRONOMICKÝ DEN NA HVĚZDÁRNĚ ŽEBRÁK

18:00 hodin – ASTRONOMICKÝ POŘAD PRO DĚTI

kreslený příběh o planetách, promítání noční oblohy s ukázkou zvířátek, prohlídka kopule s hlavním dalekohledem, indiánská pohádka

(pro velký zájem o tento program doporučujeme rezervaci místa na tel.: 602 530 515)

20:00 hodin – ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ DALEKOHLEDY

pozorování v kopuli hvězdárny probíhá za předpokladu bezoblačné oblohy

20:00 hodin – HVĚZDY JAKO HVĚZDY

O čem zpívají přední čeští interpreti ve svých písních? Pojďte si poslechnout více o Dlouhé bílé žhnoucí kometě Leony Machádkové či Jany Kratochvilové, o Planetáriu Václava Neckáře nebo Částečném zatmění Lenky Filipové. Nejen tyto písně, ale i další, jako je Měsíc, Padá hvězda, Hvězdy jako hvězdy Lucie Bílé, Meteor lásky a další představíme v tak trochu netradičním světle! Pořad bude probíhat v přednáškové místnosti Hvězdárny Žebrák.

pátek 25.9. NOC VĚDCŮ NA HVĚZDÁRNĚ ŽEBRÁK

Letošní program Nocí vědců proběhne v čase 18 – 22 hodin. A co vás čeká letos? OSLAVÍME ROK SVĚTLA!

Když si s sebou vezmete chytrý telefon, představíme vám i 3D aplikace pomocí speciálních brýlí přímo s vaším zařízením!

Představíme nový PLANET PARK na pozemku hvězdárny a budete si moci prohlédnout naše přístrojové vybavení.

Jmenujeme nového čestného člena Hvězdárny Žebrák, promítneme noční oblohu a představíme novou Pohádku z hvězd!

Budeme pro vás mít extra dárek... A pozveme vás na novou unikátní výstavu do kopule pod názvem: Pohledy do nebe.

Na výstavě se můžete podívat např. na nejkrásnější planetu Saturn v naší Sluneční soustavě, na známou Krabi mlhovinu v naší Galaxii a podíváte se i do vzdálených světů cizích galaxií. Fotografie byly pořízeny na jedné z nejvýkonnějších observatoří světa na Mt. Paranalu v Chile, kterou provozuje Evropská jižní observatoř, již je Česká republika od roku 2007 členem. Produkce: Astronomický ústav AV ČR, Evropská jižní observatoř.

A upoutáme na následující úkaz zatmění Měsíce. To vše a další překvapení budete moci zažít na Hvězdárně Žebrák.

Časový harmonogram akce bude upřesněn na našem webu.

VSTUP NA TUTO AKCI JE ZDARMA

pondělí 28.9. ÚPLNÉ ZATMĚNÍ MĚSÍCE

Program na Hv. Žebrák se uskuteční v případě bezoblačné oblohy v čase 00 – 05 hodin. Podrobnosti o úkazu najdete v rubrice ASTROINFO.

ŘÍJEN

čtvrtek 1.10. ASTRONOMICKÝ DEN NA HVĚZDÁRNĚ ŽEBRÁK

18:00 hodin – ASTRONOMICKÝ POŘAD PRO DĚTI

kreslený příběh o planetách, promítání noční oblohy s ukázkou zvířátek, prohlídka kopule s hlavním dalekohledem, indiánská pohádka

(pro velký zájem o tento program doporučujeme rezervaci místa na tel.: 602 530 515)

20:00 hodin – ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ DALEKOHLEDY

pozorování v kopuli hvězdárny probíhá za předpokladu bezoblačné oblohy

20:00 hodin – PŘÍBĚH METEORITU ŽEBRÁK

V říjnu před 191 lety dopadl do oblasti poblíž dnešní Hvězdárny Žebrák meteorit. Pojďte spolu s Vladislavem Slezákem poodhalit všechna tajemství s meteoritem související. Pořad bude probíhat v přednáškové místnosti Hvězdárny Žebrák.

neděle 4.10. DRAKIÁDA U HVĚZDÁRNY ŽEBRÁK SPOJENÁ S POZOROVÁNÍM SLUNCE

Draka je možné přinést vlastního anebo zakoupit na Hvězdárně Žebrák za 50,- Kč. Akce bude probíhat v čase 10 – 14 hodin.

Startovní činí cenu dětského vstupného, tedy 10,- Kč. Těšit se můžete i na soutěže a hezké ceny pro děti.

LISTOPAD

čtvrtek 5.11. ASTRONOMICKÝ DEN NA HVĚZDÁRNĚ ŽEBRÁK

18:00 hodin – ASTRONOMICKÝ POŘAD PRO DĚTI

kreslený příběh o planetách, promítání noční oblohy s ukázkou zvířátek, prohlídka kopule s hlavním dalekohledem, indiánská pohádka

(pro velký zájem o tento program doporučujeme rezervaci místa na tel.: 602 530 515)

18:00 hodin – ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ DALEKOHLEDY

pozorování v kopuli hvězdárny probíhá za předpokladu bezoblačné oblohy

neděle 15.11. V 18:00 hodin ASTRONOMICKÝ CESTOPIS

OD CITRŮNŮ NA NOVÉM ZÉLANDU AŽ PO EVROPSKOU JIŽNÍ OBSERVATOŘ

Každý má v hlavě mnoho velkých snů a každý velký sen znamená dlouhou i trnitou cestu. Zveme vás na povídání cestovatele a popularizátora astronomie Petra Horálka, který se vydal sbírat ovoce na Nový Zéland, aby se po únavných dnech na farmách mohl v klidných chvílích kochat jižním hvězdnatým nebem a prostřednictvím astrofotografií jej ukázal celému světu. Jeho bezhlavá vášeň jej ale zavedla mnohem dál – k návratu na vysněné Cookovy ostrovy, jižního hvězdnatého ráje, a posléze přes Kanárské ostrovy a jižní Afriku až do „Mekky“ současné astronomie. Tedy na observatoře La Silla a Paranal v Chile. Prožijte nezvyklou pouť provázenou dech beroucími nočními fotografiemi.

To vše můžete zažít při podzimním hitu Hvězdárny Žebrák. Rezervace na číslo 602 530 515.

POZOR – AKCE SE USKUTEČNÍ VE VELKÉM SÁLE KULTURNÍHO KLUBU S VYUŽITÍM PLÁTNA!

PROSINEC

čtvrtek 3.12. ASTRONOMICKÝ DEN NA HVĚZDÁRNĚ ŽEBRÁK

18:00 hodin – ASTRONOMICKÝ POŘAD PRO DĚTI

kreslený příběh o planetách, promítání noční oblohy s ukázkou zvířátek, prohlídka kopule s hlavním dalekohledem, indiánská pohádka

(pro velký zájem o tento program doporučujeme rezervaci místa na tel.: 602 530 515)

18:00 hodin – ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ DALEKOHLEDY

pozorování v kopuli hvězdárny probíhá za předpokladu bezoblačné oblohy

20:00 hodin – JAK TO BYLO S HVĚZDOU BETLÉMSKOU

Symbol Vánoc – hvězda betlémská je vyobrazována na mnohým lidových betlémech. O jaký objekt šlo? A byl tento úkaz skutečně viditelný v době narození Krista? Na tyto a další odpovědi odpoví speciální předvánoční povídání. Pořad bude probíhat v přednáškové místnosti Hvězdárny Žebrák.

DÁLE PŘIPRAVUJEME:

NOVÝ POŘAD S DĚTI DO KOPULE, VÝŠLAP PO STOPÁCH METEORITU ŽEBRÁK, LAMPIONOVÝ PRŮVOD, MAŠKARNÍ BÁL A DALŠÍ. ZMĚNA PROGRAMU VYHAZENÁ, SLEDUJTE NÁŠ WEB!

NAŠE POŘADY NABÍZÍME I PRO ŠKOLY!

další podrobnosti na www.hvezdarnazebrak.cz

DALŠÍ AKTUÁLNÍ PŘIDANÉ PROGRAMY: INFORMACE SLEDUJTE NA WWW.HVEZDARNAZEBRAK.CZ ANEBU SE PŘIHLAŠTE NA FACEBOOK.

*****

Název: Astronomie dnes // Vychází: pololetně // Místo vydávání: Žebrák, střední Čechy. Číslo: 2/2015 // Den vydání: 15.6.2015

Evidenční číslo: MKČR E 7395 // Vydává: Vladislav Slezák - SAOMedia, Tř. 5. května 44, 140 00 Praha 4, IČO: 628 01 562.

Redakce: Hvězdárna Žebrák, Pivovarská ulice, 267 53 Žebrák, Vladislav Slezák, Václav Keberdle, Ervin Woller

- Všechna práva vyhrazena -